

'Ga niet hobbyen met dure hectares'

Teelt eigen krachtvoer meestal niet rendabel

Nu A-brok ruim 26 euro kost, vragen meer boeren zich af: wordt het niet lonend om zelf krachtvoer te telen? Het klinkt aantrekkelijk, maar het zal voor de meesten niet echt rendabel zijn, blijkt uit een rondgang langs specialisten. „Met verbeteren van de kwaliteit van het eigen ruwvoer is veel meer te winnen.“

De agrarische barometer van het LEI laat het mooi zien. Kostte A-brok in januari 2012 nog € 21,25 per 100 kilo, aan het einde van het jaar stond de barometer op € 26,35: een prijsstijging van 24 procent. De voerkosten rijzen de pan uit en de melkprijs stijgt nauwelijks mee. Is het dan een optie om zelf een stuk van dat dure krachtvoer te gaan telen?

Die vraag kwam vorig jaar ook een paar keer binnen bij de vestigingen van Flynth accountants en adviseurs in Noord-Holland. In die regio zitten redelijk wat extensieve melkveehouders die een deel van hun grond

verhuren aan bijvoorbeeld kooltelers of bollenboeren, wat per hectare zo'n 1.500 euro (kool) tot 3.500 euro (bollen) oplevert. Junior bedrijfsadviseur Rinus Wientjens heeft daarop verschillende scenario's doorgerekend voor de eigen teelt van gewassen als wintertarwe, gerst, voederbieten en ccm. Met de huidige prijzen worden boeren die hun verhuurde land zelf weer in gebruik nemen, er financieel niet beter op, was zijn conclusie. „Met de verhuur van bollenland kan het zeker niet concurreren, maar ook bij koolland waren de uitkomsten rond nul.“

Een ander scenario is het omzetten van

een deel van eigen grasland in bouwland voor de teelt van krachtvoervangers. Maar daarbij is het cruciaal dat – wanneer het bedrijf derogatie heeft – de derogatie-eis van 70 procent grasland niet in gevaar komt. Derogatie is in dit verhaal veel geld waard, waarschuwt Wientjens. „Het eventuele voordeel van de eigen teelt van krachtvoervangers wordt meer dan teniet gedaan door het verlies van derogatie. Dan kost het te veel mestplaatsingsruimte en moeten de afzetkosten van de mest ook nog terugverdiend worden door het eigen krachtvoer. Zeker nu de mestnormen

'Kijken naar het totale bedrijfssysteem'

Iemand die al twintig jaar ervaring heeft met de teelt van krachtvoervangers, is Joris Buijs uit Etten-Leur. Wat begon met een hoekje proberen, is uitgemond in de teelt van 10 hectare veldbonen, 10 tot 12 hectare maïskolvenschroot en soms ook erwten. De bonenopbrengst varieert van 4 tot 7 à 8 ton. Lupine heeft hij ook wel geteeld, maar omdat die gemiddeld nog geen 3 ton oogstte, is hij daar na drie jaar mee gestopt.

Buijs kuilt de gedroogde bonen in in de sleufsilos. Die gewassen, in combinatie met gras- en maïskuil, vormen het basisrantsoen. Brok koopt Buijs al jaren niet meer aan, wel tarwegist, soja of bierbostel, net wat erbij past. Zijn 110 koeien geven gemiddeld 10.000 liter melk met rond de 4 procent vet en 3,60 procent eiwit. Jaarlijks levert de teelt van zijn eigen krachtvoer een besparing op voerkosten op van zeker 10.000 euro.

Vanwege het lage vetgehalte mag Buijs ook meer kilo's eiwit leveren aan de fabriek. „Dat voordeel moet je ook meetellen. Je moet naar het totale bedrijfssysteem kijken. Niet alleen wat het gewas zelf oplevert, maar ook wat de meerwaarde is van de voorvrucht of de na-teelt. We hebben hier nu een grasklavedemo liggen van het Louis Bolk Instituut. Vorig jaar kwam daar tot 17 ton droge stof per hectare van af, dankzij de veldbonen als voorvrucht.

Maïs telen wij ook in roulatie met vlinderbloemigen.“ De Brabantse melkveehouder heeft zo de teelt van eigen krachtvoer volledig geïntegreerd in het bedrijfssysteem. „Als je het wil doen, moet je wel ruim in de grond zitten. Wij hebben hier 110 melkkoeien en 80 tot 90 hectare grond, voor een deel ook in roulatie met een akkerbouwbedrijf.“

Beslisboom

Een beslisboom voor de eigen teelt van krachtvoereiwit en doorgerekende scenario's voor wintertarwe en voederbieten zijn te vinden op www.melkvee.nl in het dossier Melkvee Magazine.

'Tarwe heeft 1.100 VEM, A-brok niet meer dan 940'

Biologisch melkveehouder Henk Hoefnagel uit Beneden-Leeuwen heeft nu drie jaar ervaring met de teelt van eigen tarwe. „Biologisch krachtvoer is heel duur. Als ik biotarwe teel en verkoop, levert het ook een mooie cent op, 34 of 35 cent per kilo. Maar mij gaat het erom dat ik weet waar het voer voor mijn koeien vandaan komt.”

Hoefnagel oogstte afgelopen jaar van 2 hectare 17 ton tarwe bij een vochtgehalte van 19 procent. In totaal heeft hij 40 ton nodig, dus de rest koopt hij aan. De geplette tarwe wordt aangezuurd en ingekuuld in een slurfzak. Dat werkt fantastisch, vindt hij. „Tarwe bevat ruim 1.100 VEM, A-brok niet meer dan 940”, weet hij. „Het is een supergoed product, de koeien nemen het ook graag op.”

Gemiddeld voert hij behalve kuilvoer 6 kilo tarwe per koe per dag, plus 300 gram biologische soja (à 84 cent per kilo) en een kilo luzerne voor de prik. „De koeien geven op dit moment gemiddeld 22,5 kilo melk met 5,30 procent vet en 3,80 eiwit. Het lijken wel Jerseys! We hebben wel wat oudmelkte koeien, maar dat hoge vetgehalte komt ook voor een groot deel bij de tarwe vandaan. Daarbij is het ureum is extreem laag, tussen de 12 en 16.” Jaarrend ligt de productie op 8.100 kilo melk met 4,60 procent vet en 3,65 procent eiwit.

Hoefnagel beurt nu 51,8 cent bij EkoHolland. De tarwe kost hem ongeveer 35 cent per kilo. Het bevalt hem super. „Dit jaar wil ik nog iets meer tarwe gaan inkuilen, zodat ik het jaar rond kan voeren.”

jaarlijks lager worden, is dat geen haalbaar scenario.”

Overigens bleek hierbij uit de voorbeeldberekeningen van Flynth dat (bij behoud van derogatie) er voor een bedrijf met 100 koeien wel een voordeel te behalen is van ruim 9.000 euro wanneer de helft van het krachtvoer wordt vervangen door 8 hectare zelfgeteelde voederbieten. Voor wie ruim in zijn grond zit, zou dan een optie kunnen zijn.”

'Eerste raad: voorraad'

„Maar in Nederland heb je eigenlijk nooit grond 'over', daarvoor is het gewoon veel te duur”, zegt productmanager ruwvoerteelt Mark de Beer van Agrifirm. Ook bij de voercoöperatie komen regelmatig vragen binnen over de mogelijkheden van de teelt van krachtvoer, en met name eiwitrijke gewassen. De Beer: „Je moet altijd goed blijven kijken naar het rendement en een bedrijfseconomische afweging maken. Als je relatief ruim in je grond zit en je hebt ruwvoer over, dan is de eerste raad: voorraad. Maak een buffer van een of twee maanden kuilvoer zodat je minder kwetsbaar bent in een minder groeizaam jaar. In zo'n jaar is ruwvoer ook altijd duur, dus dan dek je je mooi in. Heb je vervolgens nog steeds areaal over, dan zijn er drie alternatieven: grond verhuren, ruwvoer verkopen of eigen krachtvoer gaan telen. Maar het zelfgeteelde krachtvoer moet dan al kunnen concurreren met de eerste twee opties.”

Grond te duur

Een hectare grond is in elk geval veel te duur om als onervaren teler zomaar wat te gaan hobbyen met de relatief lastige teelt van eiwitgewassen als veldbonen, lupine of soja, zegt De Beer. „Veldbonen kunnen al een behoorlijk rendement opleveren, maar de variatie is groot: je kunt 8,5 ton van een hectare halen, maar als je pech hebt, maar 2,5 ton. Gemiddeld zit je op 5,5 à 6 ton en dan zit je qua kosten net op het

break-even point.” Bij lupine en soja zijn de gemiddelde opbrengsten met 2,5 à 3 ton per hectare ook het belangrijkste struikelblok; daar moeten nog flinke stappen gemaakt worden in de veredeling. De Beer concludeert dan ook dat het rendement van eiwitrijke krachtvoergewassen doorgaans gewoon te laag is. „Bovendien zijn het gewassen die je akkerbouwmatig zou moeten telen.” Dat laatste benadrukt ook Udo Prins van het Louis Bolk Instituut. „Een peulvrucht heeft echt aandacht nodig. Als je als boer geen akkerbouwachtergrond hebt, zou ik er niet aan beginnen. Of in elk geval eerst eens wat ervaring opdoen met de teelt van granen; dat is een stuk eenvoudiger.”

Net kostendekkend

Prins is mede-opsteller van een praktische brochure uit 2007, getiteld 'Peulvruchten voor krachtvoer', met daarin ook een beslissboom (zie het dossier Melkvee Magazine op www.melkvee.nl) die nog steeds goed is toe te passen voor veehouders die anno 2013 de peulvruchtenteelt overwegen. Duidelijk is wel dat het zelf telen van krachtvoer niet altijd een kostenbesparing oplevert. Als dat de enige reden is om eraan te beginnen, kun je het net zo goed laten. Prins: „Ook met de huidige prijzen zul je gemiddeld ongeveer quitte draaien: de teelt is dan net kostendekkend.” De teelt van krachtvoergewassen moet eigenlijk vooral een strategische keuze zijn. Bijvoorbeeld omdat je de kringloop beter gesloten wil maken of de bodemkwaliteit wil verbeteren. „Zo kun je ervoor kiezen graan te telen als tussenteelt bij graslandvernieuwing: daar komt veel stikstof bij vrij, wat het graangewas goed kan gebruiken. Of een stikstofbindende peulvrucht in rotatie met snijmais.” Mocht een extra akkerbouwgewas in de toekomst verplicht onderdeel worden van de vergroeningseisen in het nieuwe GLB, dan gaan zulke overwegingen nog harder meetellen. Maar een doorsnee-melkveehouder die er vooral op uit is de krachtvoerkosten te drukken, zou Prins eerder adviseren te

beginnen met het aankopen en vervoederen van enkelvoudige krachtvoergroenstoffen zoals tarwe of lupine. Daar moet je weliswaar op ingericht zijn: opslag, een pletter en hamermolen, dat soort dingen, maar als je kiest voor tweedehands materiaal, zijn die kosten wel te overzien en zijn met pakweg twee jaar terugverdiend. „Dan sluit je het teeltrisico in elk geval uit en je bespaart toch iets op de krachtvoerkosten, omdat je de schakel van de voerfabriek ertussenuit haalt.”

Gras belangrijkste eiwitbron

Kortom: wie zelf eigen krachtvoergewassen wil gaan telen, moet in de eerste plaats voldoende grond 'over' hebben en vervolgens goed gaan rekenen wat het meeste oplevert. „Bij de teelt van graan bijvoorbeeld levert de verkoop je waarschijnlijk meer op dan wanneer je het zelf gaat vervoederen. Want dan moet je rekening houden met opslag, drogen, aanzuren... Er komt van alles bij kijken”, zegt Sjon de Leeuw van PPP-Agro Advies. „Bovendien zijn de meeste krachtvoervangers energiegewassen, granen, omdat die veel makkelijker zijn te telen dan vlinderbloemige eiwitgewassen. Houd dus wel je eiwitpositie in de gaten. Denk erom: het beste krachtvoer is nog altijd je eigen ruwvoer”, adviseert De Leeuw. Ook Mark de Beer van Agrifirm vindt dat. „Ik denk dat er voor de meeste veehouders nog veel meer valt te winnen bij de optimalisatie van de opbrengst en kwaliteit van hun eigen grasland”, zegt hij. „Graskuil en vers gras zijn eigenlijk de belangrijkste eiwitbron en we merken ook bij onze klanten dat daar vaak nog een enorm verbeterpotentieel zit. Dat is echt laaghangend fruit, daar ligt het rendement voor het oprapen.” Wat niet wil zeggen dat de eigen krachtvoerteelt voor niemand geschikt zou zijn. „Maar dan praat je wel over bedrijven waarbij het echt verweven is in de bedrijfsopzet, waar er een strategische keuze voor is gemaakt. Dat geeft op de lange termijn vaak het beste rendement.” ■